

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de brief van het kabinet over de uitkomsten van de G20-top (Bali, 15 en 16 november 2022) en de Nederlandse inzet G20 in 2023 van 24 februari 2023 (Kamerstuk 32 429, nr. 25).

De voorzitter van de commissie,
Heerema

De adjunct-griffier van de commissie,
Koerhuis

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief over de belangrijkste uitkomsten van het Indonesische G20-voorzitterschap in 2022 en de Nederlandse inzet tijdens het Indiase G20 voorzitterschap in 2023. Hierover hebben zij de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd dat Nederland wederom is uitgenodigd om deel te nemen aan de G20. Zij complimenteren het kabinet voor de diplomatieke inspanningen die hier ten grondslag aan liggen.

Algemeen

De leden van de VVD-fractie constateren dat er een groot aantal thema's op de agenda van de G20 staat. Wat zijn de prioriteiten voor Nederland? En hoe verhouden deze prioriteiten zich tot de actuele geopolitieke situatie, waarin Nederland zich samen met bondgenoten moet beschermen tegen grote veiligheidsdreigingen, de afhankelijkheid van China wil verminderen, en de betrekkingen met landen in de Global South wil intensiveren?

De leden van de VVD-fractie constateren dat er bij de G20-top met regeringsleiders in november 2022 een gezamenlijke verklaring is opgesteld, terwijl er bij de G20-bijeenkomst in maart 2023 met Ministers van Buitenlandse Zaken geen slotverklaring is opgesteld. Hoe beoordeelt het kabinet het feit dat dit niet is gelukt? Wat is de inzet van Nederland bij volgende G20-bijeenkomsten? Op welke deelterreinen ten aanzien van Oekraïne zou Nederland graag een gezamenlijke slotverklaring zien?

De leden van de VVD-fractie constateren dat president Poetin mogelijk ook zal worden uitgenodigd bij de G20-top met regeringsleiders in het najaar van 2023. Onlangs heeft het Internationaal Strafhof een arrestatiebevel tegen Poetin uitgevaardigd. Wat is het standpunt van Nederland ten aanzien van de deelname van Poetin aan de G20-bijeenkomst in het najaar? Wil Nederland dit standpunt actief overbrengen richting het Indiaas voorzitterschap?

De leden van de VVD-fractie constateren dat er bij een groot aantal thema's op de G20-agenda ook wordt gewerkt door Verenigde Naties (VN)-instellingen. Hoe ziet het kabinet de samenhang tussen de VN en de G20? Hoe wordt voorkomen dat er dubbelingen plaatsvinden?

Gezondheid

De leden van de VVD-fractie vragen zich af wat de prioriteiten van het Indiase voorzitterschap op het gebied van gezondheid zullen zijn? Komen deze prioriteiten overeen met de Nederlandse prioriteiten betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van zorg?

Milieu, klimaat en duurzaamheid

De leden van de VVD-fractie steunen de lijn van het kabinet dat internationale samenwerking essentieel is voor een succesvolle klimaat- en energietransitie. De leden van de VVD-fractie zien veel potentie in samenwerking met G20-landen op het gebied van groene waterstof, wind-op-zee en kernenergie. Hoe kijkt het kabinet hiernaar? Welke acties kan het kabinet ondernemen om samenwerking op deze onderwerpen te versterken? De leden van de VVD-fractie zien ook veel kansen in een samenwerking met gastland India om de staalsector te verduurzamen. Deelt het kabinet deze mening? Is het kabinet bereid om hier bilaterale afspraken over te maken en mogelijkheden hiervoor te verkennen tijdens de aankomende top?

De leden van de VVD-fractie zijn ook van mening dat samenwerking op het gebied van kritieke grondstoffen cruciaal is. Kritieke grondstoffen zijn onmisbaar in de energietransitie. Nederland en Europa beschikken hier zelf onvoldoende over en zullen daarom moeten importeren uit andere landen. Kan het kabinet de mogelijkheden om langetermijncontracten voor kritieke grondstoffen af te sluiten verkennen tijdens en rondom de aankomende top? Met welke landen ziet het kabinet hier specifiek kansen voor? Hoe is het kabinet voornemens om rekening te houden met diversificatie in het aangaan van nieuwe contracten om afhankelijkheden te voorkomen?

De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd naar de mening van het kabinet over een mondiaal handelssysteem voor emissierechten (Emission Trade System, ETS). Wat vindt het kabinet hiervan? Zou een mondiaal ETS kunnen bijdragen aan het verminderen van de internationale CO₂-uitstoot op een kosteneffectieve wijze? Is het kabinet op de hoogte van de positie van andere landen ten opzichte van een dergelijk systeem? Is een *coalition of the willing* op dit vlak mogelijk met landen die een dergelijke koers steunen?

Digitale economie

De leden van de VVD-fractie achten het positief dat ook is gesproken over cyberveiligheid en de digitale weerbaarheid van de digitale economie. Zo lazen deze leden dat India ook aandacht wil besteden aan het veiliger maken van producten en diensten met een digitale component en daarbij specifiek wil gaan inzetten op het certificeren van deze producten. Hoe verhoudt deze inzet zich tot de voorgenomen Europese Cyber Resilience Act (hierna: CRA)? Op welke specifieke wettelijke verplichtingen voor software en hardware wordt ingezet door India? Hoe verhoudt deze specifieke inzet zich tot de Europese inzet in het kader van de CRA?

Landbouw

De leden van de VVD-fractie hebben nog een aantal vragen en opmerkingen over de graandeal tussen Oekraïne en Rusland. Deze leden hebben vernomen dat Oekraïne en Rusland de graandeal verlengen. Ook de Verenigde Naties zouden een overeenkomst gemeld hebben. Toch is er nog veel onduidelijk over het akkoord. Oekraïne geeft aan dat het akkoord

met 120 dagen wordt verlengd, terwijl Rusland spreekt over 60 dagen. Zij maken bezwaar tegen de verlenging met 120 dagen. De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat de verlenging van de graandeal zolang als mogelijk en ten minste 120 dagen zou moeten inhouden, zodat voedselzekerheid kan worden gegarandeerd. We moeten voorkomen dat de voedselvoorziening van kwetsbare landen verder wordt geschaad. Het aantal dagen waarmee het akkoord zou worden verlengd, staat al langer ter discussie. De leden van de VVD-fractie vragen daarom aan de Minister of hij meer duidelijkheid kan bieden over het akkoord, en ook voor hoelang de graandeal verlengd zal worden. Zij vragen ook of hij de consequenties kan schetsen als de graandeal korter dan 120 dagen is? Wat voor effecten zal dit hebben op onzekerheden op de markt, en op de lage- en middeninkomenslanden (bijvoorbeeld in het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA)-regio) die vooral afhankelijk zijn van graan uit Oekraïne.

Werkgelegenheid

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd dat er op dit domein onderling veel ervaringen en best-practices worden uitgewisseld. Deze leden vragen welke kennis het kabinet gaat ophalen op het gebied van vergrijzing, en of het kabinet verder toe kan lichten hoe hier in andere landen mee om wordt gegaan.

De leden van de VVD-fractie vragen of de statistieken die het kabinet vergaart rondom platformwerk ook beschikbaar worden gemaakt voor Kamerleden.

Onderwijs

De leden van de VVD-fractie lezen dat tijdens de G20 top kansen en risico's rondom internationale academische samenwerking worden besproken. Deze leden vragen zich af of expliciet kennisveiligheid aan bod komt? Wordt er besproken welke landen binnen de G20 hier de minste aandacht aan besteden, en hierdoor een risico vormen? En worden er bestpractices gedeeld op het gebied van kennisveiligheid?

Toerisme

De leden van de VVD-fractie zouden het waardevol vinden als het kabinet, naast het actief delen van kennis op het gebied van bestemmingsontwikkeling, ook inzet op het actief delen van kennis op het gebied van verduurzaming in de toeristische sector. Is het kabinet bereid zich hiervoor in te zetten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief over de G20 en hebben nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie vinden het een enorme gemiste kans dat er bij de G20 in India eerder deze maand in het communiqué geen consensus gevonden is over de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Hoe kijkt de Minister hiernaar en denkt hij dat er in de volgende sessie wel kans is op consensus? Kan de Minister toelichten hoe de verhoudingen nu liggen in de G20 als het gaat om deze oorlog? Klopt het dat India zich niet durft uit te spreken over overtredingen van het VN-Handvest door Rusland?

De leden van de D66-fractie merken op dat de Indiase premier Narendra Modi stelt dat multilateralisme zich in een crisis bevindt en global governance heeft gefaald. Welke voorstellen gaan rond in de G20 die Nederland kansrijk acht om het multilaterale systeem te repareren? Hoe worden deze voorstellen concreet gemaakt of uitgewerkt? Is de Minister van mening dat India een brugfunctie kan vervullen in het mondiaal multilateralisme? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

De leden van de D66-fractie zijn enthousiast over het voornemen van het kabinet om beter de verbinding te zoeken met partners in het globale zuiden. Het lijkt deze leden verstandig dit voornemen ook via de G20 verder te uiten. Heeft de Minister een strategie om de relaties met landen buiten het Westen te verbeteren? Zo ja, kan hij deze naar de Kamer sturen? Zo nee, is hij bereid deze op te stellen?

De leden van de D66-fractie merken op dat de G20-agenda enorm verstrekkend en omvangrijk is. Deze leden vragen hoe deze initiatieven zich verhouden tot werkzaamheden in andere internationale organisaties die zich met vergelijkbare onderwerpen bezighouden? Worden deze initiatieven op elkaar afgestemd en wordt duplicatie in internationale organisaties voorkomen? Wat is de waarde van een G20-communicatie en in hoeverre zijn afspraken daadwerkelijk bindend? Is de ervaring dat landen zich houden aan de afspraken die gemaakt worden in een G20-bijeenkomst? Waarom wel of waarom niet?

De leden van de D66-fractie merken tevens op dat India weinig aandacht heeft voor milieu en handel. Wat gaat het kabinet doen om dit te veranderen? Zullen hier concrete voorstellen voor worden gedaan? Zo ja, welke voorstellen? Zo nee, wat is het kabinet dan wel van plan? Op welke termijn moet de Wereldhandelsorganisatie (WTO) volgens het kabinet hervormd zijn? Leeft dit breder binnen de G20? Worden hierbij concrete tijdspaden afgesproken? Zo nee, waarom niet? Zou dit niet verstandig zijn?

De leden van de D66-fractie hebben ook enkele vragen over gezondheid. Ziet de Minister, naast de inzet van het kabinet als voorloper in de EU op het gebied van long COVID, ook een rol voor de G20 in India op dit thema? Welke lessen zijn er binnen de G20 getrokken als het gaat over pandemische paraatheid en de aanpak van de COVID-19 crisis? Wat is de houding van de G20 tegenover het internationale pandemie-instrument en tegenover mogelijke aanpassing van de *WHO International Health Regulations* (IHR, 2005), waarover Minister Kuipers op 23 februari 2023 de Kamer informeerde? Welke punten worden er binnen de G20 besproken als het gaat over het voorkomen van zoonosen? In hoeverre wordt er binnen de G20, als onderdeel van mondiale solidariteit en gedeelde verantwoordelijkheid, gesproken over het concept van *equity*? Staat men achter het doel om lagere- en middeninkomenslanden meer toegang te geven tot noodzakelijke medische producten om pandemieën te voorkomen en te bestrijden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de Nederlandse inzet in de G20. Deze leden hebben nog enkele vragen en opmerkingen.

De G20 heeft tot doel bij te dragen aan wereldwijde economische groei en ontwikkeling. Voorzitter India wil de G20 aangrijpen voor een «nieuw multilateralisme». Deze leden constateren dat er over veel thema's wordt gesproken binnen de agenda van het voorzitterschap van India bij de G20,

maar dat de internationale rechtsorde, de basis van iedere vorm van multilateralisme, niet als apart thema wordt benoemd. Moet dit onderwerp niet veel hoger op de agenda staan binnen de G20, vragen de leden van de CDA-fractie. En hoe kan Nederland hier een bijdrage aan leveren?

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Het lid van de fractie van de BoerBurgerBeweging heeft kennisgenomen van de G20 update. Hier zijn nog een aantal vragen over.

Het lid van de BBB-fractie constateert dat er in de beslisnota het volgende staat: *«Op de landbouwagenda en specifiek het verbeteren van voedselzekerheid hecht het kabinet aan een coherente aanpak van de problematiek en goede samenwerking tussen internationale organisaties op dit terrein»*. De landbouwagenda en de voedselzekerheid, staan volgens de nota, bij dit kabinet hoog op de agenda. Nederland is de tweede voedselexporteur ter wereld en heeft dus een zeer groot aandeel in de internationale voedselvoorziening. Echter meent het lid van de BBB-fractie dat dit in gevaar komt door de plannen van het huidige kabinet: je internationaal inzetten voor deze thema's, terwijl het nationaal wordt afgeschaald. Hoe ziet het kabinet dit gegeven?

Ook constateert het lid van de BBB-fractie dat in de nota te lezen valt dat de Russische agressie punt van belang is bij de besprekingen. De voorzitter van de besprekingen is sinds 1 december India. Nu is het zo dat bij alle stemmingen in de Verenigde Naties, India zich onthoudt van stemmen omtrent dit onderwerp. Hoe ziet het kabinet het voorzitterschap van India dat zich dus niet uitspreekt tegen de Russische agressie?

II Antwoord/ Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Brief van het kabinet over de uitkomsten van de G20-top (Bali, 15 en 16 november 2022) en de Nederlandse inzet G20 in 2023 van 24 februari 2023 (Kamerstuk 32 429, nr. 25).